

DEMOKRACIJA

Leto I. - Štev. 9

Gorica - Trst, 20. junija 1947

Izhaja vsak petek

Uredništvo in uprava:
Gorica - Riva Piazzutta 18
Cena: Posamezna štev. L. 10.—
Naročnina: Mesečna L. 45.—
Pošt. črk. rač. št. 9-18127

Slovanstvo in komunizem

Služimo svojemu narodu in ne svetovni revoluciji

Dva sta sodobna sovražnika slovanstva: 1. tisti, ki trdijo, da je vsak Slovan komunist in 2. tisti, ki trdijo, da ni Slovan, kdor ni komunist. Prvi so njegovi zunanji, drugi pa notranji nasprotniki. Oboji istovetijo Slovanstvo in komunizem, toda vsak iz drugačnih namenov; eni zato, da usuznjajo Slovanstvo komunizmu kot slepilno sredstvo, drugi pa zato, da pod pretvezo borbe proti komunizmu zadanejo Slovanstvo. Eni in drugi greše proti svojim načelom, saj dobro vedo, da komunizem ni niti po svojem izvoru, značaju in razširjenosti nikaka slovanstvena stvar, niti da more biti Slovanstvo kot trajni narodnostni pojem istovetno s katerim koli minljivim socialnim in političnim ustrojem. Komunizem ni narodno, marveč mednarodno vprašanje, na kar prav nič ne upliva nesrečno dejstvo, da so proti svoji volji postali vsled zemljepisne lege in zunanjih posegov predvsem slovenski narod nove žrtve nasilja komunističnih manjšin. Jugoslavija, Poljska, Bolgarija in le deloma tudi Čehoslovaška so postale plen komunizma iz istih vzrokov, zaradi katerih dele z njimi enako usodo tudi vsi vzhodni od črte Stetin - Trst ležeči slovenski narodi: Litvanci, Livonci, Estonci, Romuni, Albanci in sedaj tudi Madžari. Poleg tega imajo težko vprašanje komunizma tudi mnoge druge evropske države, četudi mu v njih ni uspelo doseči izključne oblasti. Brez te skrbi ni tudi Italija. Tistim, ki se imajo za boljše usodo zahvaliti le srečnejšim okolnostim, priporočamo, da so glede očitanja komunizma bolj previdni, nepristranski, modri in stvarni.

Preprosta resnica

Mnogi, ki zgolj zaradi slovenskega čustvovanja zmotno podpirajo ali vsaj trpijo sedanje nasilniške vladavine v slovenskih državah, ne morejo spoznati preproste resnice, da komunizem ni v službi Slovanstva, marveč da je Slovanstvo usuznjeno komunizmu v svojo največjo nesrečo. Za bodocnost slovenskih narodov bo imelo težke posledice dejstvo, da so vsiljeni jim režimi manjšin brezvestno povežali njih usodo z usodo komunizma. Po krivdi njih sedanjih oblastnikov, slovenski narod ne morejo biti v službi svojega resničnega in neposrednega interesa, marveč jih z nasiljem vlepajo v tlačansko službo blodni »mesijanski« revolucionarni ideji, ki po svojem mednarodnem značaju in namenu nima nikake zveze z resnično narodno koristjo.

To resnico je najbolj kruto potrdil naš slovenski primer, saj so bili širši koristim revolucije žrtvovani bitni narodni interesi. Komunisti so s svojo prvenstveno revolucionarno mislijo in koristjo v odločilnem zgodovinskem trenutku odtujili svojo politiko od osnovnih in neposrednih koristi našega naroda. Zarlostno je, da so jim pri tem nepreudarno sledili tudi nekateri tržaški in gorški izobraženci, ki so, misleč da služijo interesom svojega naroda, v resnici tem interesom močno škodovali. Spričo tega se samo po sebi ni in ne bo reševalo vprašanje naših zapadnih in severnih meja in zlasti vprašanja Trsta samo kot sporne narodnih vprašanj med Jugoslavijo, Italijo in Avstrijo, marveč z mnogo širših mednarodnih vidikov borbe med svetovnim komunizmom in demokracijo.

Pričujoči članek nam je narekovala potreba tako z ozirom na tiste, ki Slovanstvo zlonamerno istovetijo s komunizmom, kakor z ozirom na tiste, ki komunizem nedopustno istovetijo s Slovanstvom.

Opredelelitev slovanstva

V odgovor obojim pribijamo, da se Slovanstvo niti vsebinsko, niti časovno, niti prostorsko ne krije z nobeno politično ideologijo ali socialnim in gospodarskim redom. Slovanstvo je trajnejše dejstvo, kot so minljivi nazori, ustroji in vladavine; bilo je pred njimi in bo za njimi. Slovanstvo tudi ni ena država od Vladivostoka do Trsta, niti imperijalizem, nego je zavest narodne, jezikovne in krvne sorodnosti, ki naj se potrjuje v urejenih kulturnih, političnih in gospodarskih odnosih med slovenskimi narodi, organiziranimi v medsebojno neodvisne države, toda na temelju medsebojno strpljivih razlik političnih in socialnih načel, po katerih so urejene ter ne v nasprotju z upravičenimi interesi drugih demokratičnih narodov, niti izven okvira sodelovanja z njimi v novem medna-

rodnem redu. Pojmovanje Slovanstva kot bloka, naperjenega zoper druge narode ali njega zloraba kot sredstva za mednarodne politične in socialno revolucionarne interese, bi bilo usodno za samo Slovanstvo.

Poraženi zmagovalci

Vedno smo bili pristaši misli, da se morajo med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo urediti odnosi, ob uvaževanju vseh njenih upravljenih interesov, ki so združljivi z demokratičnimi interesi jugoslovanskih narodov, toda nikoli si nismo zamisljali, da bi to bilo mogoče uresničiti le za ceno prijateljstva z vsem ostalim demokratičnim svetom. Tisti, ki so se zaradi uresničenja notranje politične revolucionarne namenov ene same manjšinske stranke tudi zunanje politično nujno strogo enostransko naslonili na Vzhod, niso storili usluge našim narod-

močnih demokratičnih sil, nam brezpogojno ukazuje, da mora biti naša politika demokratična in narodna, ne politika rušilne in upravljenosti svetovne revolucije, marveč politika ustvarjalnega sodelovanja z vsemi miroljubnimi in svobodoljubnimi narodi.

„Jadran“ je spet vstal

Slovenski in hrvatski akademiki na Svobodnem tržaškem ozemlju so obudili k življenju akademski klub „Jadran“, potem ko so odklonili zamisel akademske sekcije SIAU. Stari „Jadran“ je padel kot mučenik. Zatrli ga je fašizem. Koliko „Jadranovcev“ je padlo v 25 letni borbi proti fašizmu! Njihova kri in njihovi ideali so dediščina mladega „Jadrana“. Mladi „Jadran“ bo ponovno visoko dvignil prapor boja za demokracijo, za svobodo in za boljšega človeka.

Kaj hoče slovensko-hrvatski akademski klub „Jadran“? Njegov program nam odgovarja:

1. Obrambo osnovnih človeških in demokratičnih svoboščin: svobodo misli, svobodo vere, svobodo govora, svobodo pred pomanjkanjem in svobodo pred ustrahovanjem.
2. Zaščito narodnih koristi slovenskih in hrvatskih akademikov na temelju enakopravnosti z visokošolci druge narodnosti.
3. Strokovno in kulturno izobrazbo članov.

Slovenski in hrvatski akademiki se zavedajo, da leži Trst na nevarnem stiku in prehodu med severom in jugom, med vzhodom in zahodom. Zato postavljajo svoj klub na nepolitični in nadstrankarski temelj. Priznavajo vsakemu narodu in vsakemu človeku na STO-ju njegove pravice do svobode in kruha. Viteško hočejo braniti osnovne človečanske in demokratske svoboščine tako Slovence, kakor Hrvatov in Italijanov STO-ja.

Slovenski in hrvatski akademiki priznavajo vsakomur njegove pravice, zato zahtevajo tudi zase priznanje in spoštovanje svojih pravic.

Narodi STO-ja rabijo sposobnih in poštenih izobraženskih kadrov. „Jadran“ hoče biti kovnica strokovno sposobnih izobražencev, ki bodo delali za blagor vseh narodov in vseh prebivalcev STO-ja.

Poudariti je treba, da ima klub „Jadran“ v svojem programu tudi sledeče:

1. Ustanovitev knjižnice, čitalnice, strokovnih krožkov za slovenščino, srbohrvaščino, italijanščino, angleščino in ruščino; nadalje ustanovitev predavateljskega, literarnega in socialnega krožka.
2. Socialno skrbstvo za svoje člane: Ustanovitev sklada za podporo socialno šibkeje stoječih akademikov, nadalje osnove strokovne knjižice in posojanje učnih knjig. Klub „Jadran“ stoji na stališču, da je sramota za narod, če njegovi sposobni sinovi ne morejo študirati iz socialnih vzrokov.
3. Družabne prireditve. Klub hoče v svojih članih čim bolj vzgojiti demokratično in tovariško širokogrudnost, ki je ena izmed najboljših zavarovanj proti ozkim in omejenim totalitarnim tokovom v svetu. Klub bo ustanovil akademski pevski zbor in orkester. Na svoje družabne prireditve bo vabil tudi akademske starešine, strpne akademike drugih narodnosti in svoje simpatizerje.

Vsakemu poštenemu, demokratičnemu slovenskemu in hrvatskemu akademiku — ne glede na ožje politično prepričanje — so odprta vrata v „JADRAN“. Vstop je njegova dolžnost do demokracije in do naroda, dolžnost, ki jo ima vsak akademik v teh zgodovinskih trenutkih in ki jo bo imel vedno bolj kot narodov izobraženec v bodočnosti. Redni člani kluba so slovenski in hrvatski akademiki tržaške univerze.

Slovenski in hrvatski akademiki in akademičarske, dokazimo, da smo vredni nasledniki svobodnih slovenskih visokošolskih generacij in da se zavedamo svoje akademske dolžnosti in odgovornosti do bodočih rodov in do svetovne demokracije!

V Trstu, dne 17. junija 1947.

A. k. „Jadran“.

H pogajanjem o začasni vladi Trsta - Sporazum bodi temelj mirnega sožitja ustvarjalnih sil!

Že nekaj mesecev so se vodila v Trstu tajna pogajanja med italijanskimi strankami bivšega Comitato di liberazione nazionale (CLN) in komunistično SIAU za sporazum o sestavi bodoče začasne vlade Svobodnega tržaškega ozemlja in o najmanjšem delovnem programu za prvo dobo samostojne uprave pod guvernerjem. Stranke so se že sporazumele in medsebojno obvezale, da bodo delale za pomirjenje duhov, za zaščito človečanskih pravic, za svobodo in enakopravnost vseh državljanov ne glede na njih jezik, vero in ideje ter so obsodile vsako nasilno dejanje in delovanje tako posameznikov, kakor tudi skupin. Dosežen je bil tudi sporazum glede nekaterih manj važnih splošnih vprašanj, toda o mnogih bistvenih narodnih vprašanjih do sporazuma ni prišlo. Pogajanja so bila 9. t. m. celo nenadoma pretrgana. „Primorski dnevnik“ od 12. t. m. v svojem uvodniku toži, da se je očitalo komunističnim zastopnikom, da ne mislijo iskreno in da postavljajo nepremostljive ovire. Drugi strani pa očita, da so pri njej prevladale sile, ki jim ni za pomirjenje na tržaškem ozemlju, ki hočejo nadaljevati s politiko sovraštva in vojnega hujskanja. To da so one sile, ki so v Italiji z De Gasperijem na čelu odstranile iz vlade komuniste in Nenijeve filokomunistične socialiste, ki so v Franciji s pomočjo socialističnega Ramadiera vrgle iz vlade komunistično stranko in ki hočejo igrati takšno politiko, kot Truman v Ameriki.

Po tem sodeč, je bil spor med obema kriloma pogodbenikov globok in načelen. Z italijanske strani pa se trdi, da so se pogajanja prekinila le zaradi nedoslednosti komunističnih predstavnikov, ki so se od vsega začetka pogajali tudi s kvalunkvisti, nato pa naenkrat izjavili, da nočejo z njimi nikakega sporazuma. Sedaj pa ti zopet preključujejo to izjavo in na vso moč silijo, da bi se pogajanja obnovila. Zakaj se jim naenkrat tako zelo mudi, ni težko pogoditi.

Naše stališče je, da je stvar, temeljit in iskren sporazum med obema narodoma na tržaškem ozemlju nujnost in pogoj za mirno sožitje ter gospodarski, socialni in kulturni napredek tukajšnjega prebivalstva. Odrekamo pa komunistični partiji in njenemu stvoru SIAU pravico nastopati pri takih pogajanjih kot edini predstavnici vsega slovenskega in hrvatskega ljudstva tega področja, ki je po svoji ogromni večini nekomunistično ter nasprotuje ciljem in metodam, ki jih komunizem in SIAU uvajata v naše javno življenje. Prišel je čas, ko je treba pri reševanju vseh naših javnih vprašanj slišati in upoštevati tudi glas tukajšnjih demokratičnih Slovencev, ker le tak dogovor bo mogel biti tudi zanje obvezen.

Sila in moč posameznih političnih strank sta še neznan. Element strahu je doslej igral odločilno vlogo. Zato se politična veljava ne da preceniti na podlagi prisilnih vpisov in zaukazanih manifestacij. Šele bodoče resnične demokratične, tajne in svobodne volitve bodo pokazale idejno in politično opredeljenost našega naroda. Zato je naravna in nujna potreba, da so do tedaj zastopane

v začasni vladi prav vse ustvarjalne stranke in da skupno delujejo pri ustvarjanju sporazuma, ki naj bo temelj in srečni začetek bodočega sožitja med narodnostmi in strankami na Svobodnem tržaškem ozemlju.

Od srede do srede

12. junija: Lord Pakenham je v zgornji zbornici izjavil, da je britanski veleposlanik v Moskvi od Molotova zahteval pojasnila o madžarskih dogodkih; le-ta pa jih ni dal, temveč je celo obsodil Britanijo, da se vmešava v madžarske zadeve. Lord Pakenham je tudi izjavil, da je prepoved dveh opozicijskih listov in aretacija voditelja opozicije poslanca Petkova dokaz, da je bolgarska vlada totalitarna. Metode tistih, ki vladajo nad vzhodno Evropo, so podobne metodam naclov in Göbbelsove diplomacije. — Brazilija bo sprejela 700.000 evropskih naseljencev. — Avstrijski kancelar Figl je izjavil, da je komunistični vodja Fischer (v avstrijskem parlamentu ima kompartija samo 4 poslance) zahteval spremembo vladne politike, kar pa je Figl seveda odločno odklonil. — Tudi v CSR so začeli komunisti z akcijo proti „prevratnim“ elementom, posebno proti slovaški demokratični stranki, ki je pri svobodnih volitvah dobila 67% poslancev na Slovaškem. — Mongolske čete so s sovjetsko pomočjo vdrle v kitajsko pokrajino Sinkiang. Kitajska je protestirala, Moskva pa zanika vsako udeležbo sovjetskega letalstva. — Dunajska komisija za sestavo mirovne pogodbe z Avstrijo je dosegla načelni sporazum v glavnih vprašanjih, ker je sovjetski predstavnik nenadoma popustil v spornih točkah. — Poljska komunistična vlada je zaprla več opozicijskih, ki so razširjali politične knjige. — Madžarski opozicijski poslanec Sulyok je dejal, da na Madžarskem „ni svobode tiska in mišljenja“. Vsako zasedanje parlamenta ovirajo organizirane in oborožene skupine, ki so dobro plačane. — Ker je zahteval mednarodno nadzorstvo pri volitvah, ga je minister Kies obtožil „veleždaje“. — Bolgarska zbornica je s svojo umetno ustvarjeno komunistično večino odvzela mandate 23tim opozicijskim poslancom. — V Budimpešti so komunisti začeli razprave proti 44 opozicijscem zaradi „veleždaje in zarote“.

13. junija: Dopisnik BBC poroča, da novo madžarsko vlado v Budimpešti prebivalstvo primerja s svojočasno nacistično lutovno vlado, ki pa je imela več pristašev, kot jih ima sedanja. — Paragvajski begunci v Urugvaj upajo, da se bo vstaja kmalu končala s premirjem in istočasnim odstopom predsednika Moringa. — Francoski parlament je ratificiral mirovno pogodbo z Italijo; na področju Tende in Brige bodo izvedli plebiscit, če hoče prebivalstvo priti pod francosko oblast. — V britanskem parlamentu je minister McNeil dejal, da so na Madžarskem rešili vladno krizo na način, kakor je to delal Hitler. — Voditelj romunske opozicije Maniu je pozdravil Trumanovo doktrino. — Na Poljskem se borijo cete in policja proti močnim ukrajinskim upornikom. — Nagy je odpotoval v USA. — Argentinja je kot 18. država pristopila k Mednarodni begunski organizaciji. — Po jugoslovanskih poročilih sta dve grški letali obstreljevali obmojnje postojanko pri Dojranskem jezeru; Grki pa to vest zanikujejo.

14. junija: Finska je kot edina država spet redno plačala Združenim državam obrok za posojilo iz prve svetovne vojne. — Po novem madžarskem volivnem zakonu bo na tisoče političnih nasprotnikov vladajočih komunistov izgubilo vladno pravico. — V Rimu so podpisali sporazum za olajšanje umika britanskih čet iz Italije. Ob podpisu ratifikacijskih listin mirovne pogodbe z Italijo je Truman izrekel prijazne besede na naslov Italije. V Romuniji, Nadaljevanje na strani 2

Od srede
do srede

(Nadaljevanje s prve strani)

Bolgarski in na Madžarskem pa je dejal, da vlade zatirajo prebivalstvo in ne spoštujejo jalt-skih obveznosti. — Italijanska ustavodajna zbornica je z 279 proti 155 glasovom sklenila, da bo poslovala do konca leta; volitve bodo spomladi. — Britanski delegat je zahteval, naj Varnostni svet razpravlja o imenovanju tržaškega guvernerja. — Britanski letalski minister Noel Baker je bil na obisku v Beogradu.

15. junija: Ameriški fiziki so iznašli novo tajno orožje, katerega učinki so strašnejši kot učinki atomske bombe. — Bolgarska vlada je znižala obrok kruha. — Vojna škoda v Italiji znaša 3.029 milijard lir. — Sovjeti so trikrat odklonili sestavi zavezniško komisijo za preiskavo madžarskih dogodkov. — Bivši podtajnik ameriškega zunanjega ministrstva Dean Acheson je v javnem govoru iznesel dolgo vrsto obtožb proti Sovjetski zvezi; napovedal je tudi hudo krizo v Evropi za prihodnje leto. — Poljska vlada je v Londonu protestirala, ker so se britanske uradne osebnosti udeležile pogreba bivšega poljskega predsednika Rakiewiczza.

16. junija: Moskvska "Pravda" je objavila članek o Marshallovem načrtu za gospodarsko pomoč Evropi, za katerega pravi, da je zgolj ponovitev Trumanovega načrta ter ima namen z dolari izvajati politični pritisk ter se vmešavati v notranje zadeve drugih držav. — V Novem Južnem Walesu v Avstraliji so socialisti izgnali vse komuniste iz sindikatov. — Bivši nemški veleposlanik na Japonskem je na sodni razpravi v Tokiu izjavil, da je Hitler v septembru 1944 zavrnil ponudbo za japonsko posredovanje v vojni med ZSSR in Nemčijo. Ni mu pa znano, če je tedanjji japonski zun. minister stavil ta predlog na sovjetsko prošnjo ali pa na svojo pobudo. — Namestnik predsednika Varnostnega sveta Parodi je izjavil, da so bili razgovori za ustanovitev mednarodne policijske sile onemogočeni zaradi pomanjkanja zaupanja med ZSSR in ostalimi velesilami. — Ko je britanski delegat Cadogan zahteval, naj Var. svet razpravlja o imenovanju tržaškega guvernerja, je sovjetski delegat Gromiko izjavil, da VS ne more sklepati o tem vprašanju, dokler ne bo ratificirana mirovna pogodba z Italijo (katere pa doslej ni ratificirala edino ZSSR). — Madžarski kardinal Mindszenty je izjavil, da pošiljke živih na Madžarsko pošiljujejo, odkar so izpremenili vlado.

17. junija: Bevin je odpotoval v Pariz na razgovore s francosko vlado o ameriški gospodarski pomoči Evropi. — V Rimu so zaikali vest o odstopu predsednika ital. republike De Nicolae. — ZSSR je nenadoma predložila novega kandidata za tržaškega guvernerja, in sicer francoskega veleposlanika v Pragi Mauricea Dejeana, ne da bi prej vprašali Francijo. Ta predlog pa je pri ostalih velesilah vzbudil presenečenje, ker so svojočasno sklenili, da za guvernerja ne bodo imenovali predstavnik kakšne velesile. — Bivši madžarski min. preds. Ferenc Nagy je imel v Washingtonu tiskovno konferenco, na kateri je izjavil: "Sovjetska policija je z najbolj nečloveškimi načini dosegla zahtevano priznanja od nekaterih članov večine madžarskega parlamenta". Protestiral je proti nasilju na Madžarskem in pozval vlade svobodnih narodov, naj vzpostavijo svobodo in demokracijo v Vzhodni Evropi. — Iz večinske madžarske stranke malih posestnikov so spet na komunistični pritisk izključili pet poslancev. Pričakujejo, da bodo komunisti toliko časa stali, ali zahteve za "prostovoljno izstop" iz te stranke, dokler sami s terorjem ne bodo dobili večine v parlamentu. — Ameriško vojno ministrstvo je izdalo brošuro, v kateri opozarja vojake na taktično komunistov, ki hočejo uničiti ameriško demokracijo. — Na ameriškem in britanskem področju Nemčije niso dovolili delovanja "Enote socialistične stranke" (t.j. maskirane kompartije); pač pa je dovoljena komunistična partija.

18. junija: Bevin in Bidault sta imela v Parizu daljši razgovor. Sklenila sta predlagati Molotovu sestanek zunanjih ministrov Sovjetske zveze, Anglije in Francije. — Svet francoske republike je ratificiral mirovno pogodbo z Italijo. Na francoski strani manjka sedaj samo še podpis predsednika republike. — Predsednik ital. republike De Nikola ne bo odstopil, dokler ne bo usta odajna skupščina glasovala o zaupnici vladi.

Razmerje besed in moči Sovjetske zveze

Pretekli teden je sovjetski zastopnik pri Združenih narodih, A. Gromiko, predložil sovjetsko stališče o nadzorstvu nad atomsko silo, s katerim ZSSR toliko časa ni hotela na dan. Če bi pričakovali, da pomeni sovjetski načrt korak naprej k rešitvi tega vprašanja v smislu složenega mednarodnega sodelovanja, bi se motili. Sovjetska zveza je slej ko prej nepopravljiva. Želja po ohranitvi pravice veta, pravica svobodnega raziskovanja atomske sile za vse države, ne pa mednarodno nadzorstvo nad njo, kot si ga zamišlja večina komisije Združenih narodov za atomsko silo in slednjič naravno, ne pa mednarodno nadzorstvo nad njo (pod predpostavko seveda, da Amerika uniči svojo zalogo atomskih bomb) je izraz sovjetske prenapetosti. Sovjetska zveza bi hotela s takšnim stališčem svetu pokazati, da se čuti močno ter da zato tudi ne dopušča, da bi se kdo »vmešaval v njeno notranje atomsko področje«.

Gospej Gromiko je bila dva dni po močnem govoru prihranjena bolj ženska vloga. V radijskem govoru se je na čajanki, ki je bila pod pokroviteljstvom Zveze ameriških žena prosto-voljne službe, zahvalila ameriškim otrokom za Sovjetski zvezi poslane zavite. Mož in žena istega imena sta odigrala dvojce različnih vlog. Katere besede so resničnejši odraz pravega položaja Sovjetske zveze: sila in moč, ali potreba po zavitkih ameriških otrok?

Jaltski in potsdamski sporazum sta Sovjetski zvezi priznala več kot 700.000 kvadratnih kilometrov novega ozemlja s 24 milijoni prebivalcev. Nobena druga država ni po tej vojni dobila tolikšnega področja. Poleg tega pa je dobila ZSSR izjemno Grčije nadzorstvo nad Balkanom in delom Srednje Evrope, na vzhodu pa severno Korejo in Port Arthur. Toda vse to je ni za dovoljilo. Njena »nacionalna« politika zahteva vedno večjo razširitev ozemlja ZSSR in zavarovanje teh področij, njena ideološka politika pa stremi za čim večjim razmahom komunizma v svetu.

Sovjetske težnje

Ves povojni čas doživljamo izraze tega sovjetsko-komunističnega ekspanzionizma, ki se je začel že 3. maja 1939, ko je zunanji minister Litvinov zamenjal borbeni Molotov. Delitvi Poljske na temelju sovjetsko-nacistične pogodbe dne 23. avgusta 1939, so se v povojnem času pridružili ekspanzionistični poizkusi, ki so se kazali v želji po italijanskih kolonijah, zahtevah po turških pokrajinah Kars in Ardahan ter Dardanelah, v želji po koncesijah na Spitzberghih od Norveške ter v poizkusih oddvojitve perzijskega Azerbejdžana od Irana. Pritisku na Grčijo in nedavne mu čudnemu zadržanju na Koreji, so se v zadnjem času pridružili še dogodki v Srednji Evropi in na Balkanu ter mongolski komunistični vdor na Kitajsko, kjer je komunistična domaća aktivnost še itak silno močna. Pri vsem tem pa ne smemo prezreti tudi stalnega delovanja tako zvane šteste kolone komunističnih strank po vsem svetu.

Omenimo naj še, da po ratifikaciji mirovnih pogodb s strani vseh ostalih velesil preostaja samo še Sovjetska zveza, da izvrši to dejanje. Zadnje vesti ter nedavno zadržanje Gromika v pogledu določitve tržaškega guvernerja pa kaže, da Sovjetska zveza mora da ni pripravljena, da s takojšnjo ratifikacijo pripomore bivšim sovražnim in s tem tudi drugim državam, da se rešijo bremen premirja ter nastopijo pot redne obnove. Sovjetska zveza je zainteresirana, da ostanejo prilike v teh državah slabe, da se veča nezadovoljstvo, obenem pa očitno še ni pripravljena na umik svojih čet z balkansko-srednjeevropskega področja. Poleg tega smo že večkrat videli, da izvrši ta država ukrepe mednarodnega značaja rada takrat, kadar z njimi skuša vzbuditi videz mednarodne velikodušnosti, s čimer si hoče ustvariti boljše pogoje za pogajanja. Dva takšna dogodka stojita pred nami: septembrsko zasedanje glavne skupščine Združenih narodov in zasedanje Sveta zunanjih ministrov novembra v Londonu. Vsi ti dogodki so dali ameriškemu vodničarju Wellsu razumljiv povod, da je v listu »Washington Post« o sovjetski politiki med drugim napisal: »Po moskovski konferenci je postala sovjetska politika jasnejša. Ta politika je politika »priprave na vojno«, njen neposredni cilj je nadzorstvo nad Evropo in Sredozemljem in to politiko zasleduje z izzivanji, razrednim bojem in jo je pripravljena v primeru potrebe zasledovati tudi z vstajo pod komunističnim vodstvom in s komunističnim finansiranjem«.

Sovjetska moč

Toda pojavlja se drugo vprašanje: ali pa so tudi podane notranje predpostavke, ki upravičujejo takšne težnje Sovjetske zveze v svetu? Ali razpolaga Sovjetska zveza s požrtvovalnimi ljudmi, ki bi se morali žrtvovati za uresničenje smotrov ozke skupine vladodržcev in predvsem - ali so podani gospodarski pogoji v državi za take podvige?

Po treh petletkah (priprave na vojno) in po vojni sami, je sovjetsko prebivalstvo pričakovalo, da se bo zanj končno začela doba miru in blagostanja. Namesto tega pa je doživelo novo petletko, zvišanje cen, splošno stisko. Popolnoma razumljivo je, da vlada zaradi tega med prebivalstvom razočaranje. Morala je padla do take mere, da povzroča skrb vladi; dvomljiva je postala celo zanesljivost članov komunistične stranke. Mnogo pa je k vsemu pripomogel tudi demobilizirani vojak, ki je med vojno spoznal Evropo.

Glavni problem Sovjetske zveze je vsekakor problem poljedelstva in industrije. Od danje jeseni, ko je bila v Ukrajini in tudi drugod velika suša, opažamo, da prihaja v Sovjetski zvezi do vedno večje krize. Če letošnja žetev ne bo boljša, predvidevajo opazovalci katastrofo. Že danes vidimo, da mora biti pomanjkanje izredno veliko, če mora celo stradajoča Romunija dobavljati Sovjetski zvezi moko. Slučne pošiljke pa morajo prihajati tudi od drugih. Sovjetski pritisk v pogledu reparacij iz nemške tekoče proizvodnje, petroleja iz Avstrije,

tekstilij iz Italije ter industrijskih naprav iz Mandžurije so jasni dokazi, v kakšnem položaju je ta velesila.

Izgledi petletke

Petletka, ki se je pričela lani in ki naj bi se končala leta 1950, doslej ni pokazala predvidenega uspeha. Poročilo o prvem letu petletke kaže, da je izmed 28 navedenih industrijskih panog le polovica dosegla predpisano proizvodno višino, ostala polovica pa je pokazala 20 do 23 odstotni zaostanek. Sovjetska zveza je sicer močno omejila stalno armado (z 20 milijonov medvojno na letos 3 milijone); lani je imela pod orožjem še 6 milijonov, vendar je pomanjkanje delovne sile še vedno veliko. Treba je sicer upoštevati, da je imela Sovjetska zveza velike izgube: po Stalinovih izjavi 7 milijonov mrtvih, drugi pa menijo, da znašajo vojaške in civilne žrtve okoli 13 milijonov. Velike težave pa se kažejo tudi drugod: ZSSR ima od 500.000 predvojnih traktorjev danes samo še 200.000 in večina izmed njih je starih nad 10 let; število konj je padlo z 18300.000 na 11 milijonov. Če pa vzamemo izpopolnjevalno proizvodnjo, vidimo, da je Sovjetska zveza lani izdelala 13.000 traktorjev, to leto pa jih ima v načrtu 30.300, kar pa je še vedno premalo, ker bi jih morala letno zgraditi 74.000, da bi dosegla predvojno raven. To pa pomeni tudi še nekaj drugega:

T. L.

Marshall za rešitev gospodarstva Evrope

Ko je kmalu po vrnitvi zunanjega ministra Marshalla z moskovske konference zunanje ministrstvo U.S.A. javilo ustanovitev posebnega odseka, ki naj izdela načrt ameriške zunanje politike na dolgi rok, so se takoj pojavila razna ugibanja o verjetnih smernicah in taktiki, ki jo bo ta odsek priporočal vladi Združenih držav.

Potekel je komaj dober mesec in zdi se nam, da dobi ta zamisel razmeroma zelo hitro svoje prve konkretne oblike. Skladno z dosedanjim politično taktiko je tudi v tem novem položaju za ameriško politiko značilna poteza, da se pri dosegu svojih smotrov poslužuje predvsem gospodarskih sredstev. Prve izjave v tem smislu je podal zunanji minister Marshall, ko je rekel, da se morajo evropske države najprej same sporazumeti o organsko zgrajenem načrtu za gospodarsko obnovo Evrope, nakar bodo Združene države pravzaprave nudile svojo pomoč. Rečeno je bilo tudi, da bi Anglija in Francija morale prvenstveno biti tisto jedro, katero bi moralo dati prvo pobudo. Tako organizirani akciji vseh prizadetih evropskih držav, bi bila Amerika verjetno pripravljena nuditi v teku prihodnjih treh let do 25 milijard dolarjev pomoči.

Stvar ni ostala brez odmeva. Angleško zunanje ministrstvo je takoj izjavilo, da je pripravljeno sporazumeti se z U.S.A. o organizirani in načrtni pomoči Evropi, razni nasprotujoči komentarji so pa prisilili Marshalla k izjavi, da si je on vse to zamislil kot splošno evropsko akcijo, ne izključno oč pri tem niti ZSSR, katere sodelovanje je še prav posebej zaželeno. To je nasprotno duhove nekoliko pomirilo, vsaj dotlej, dokler niso padle Trumanove besede ob priliki obiska v Kanadi, ko je rekel, da

dokler Sovjetska zveza ne bo imela zadosti traktorjev, ne bo mogla proizvajati zadosti hrane. Potrebna bodo torej še leta, preden se bo ZSSR lahko vrnila na predvojno stanje.

Vzemimo še nekatere druge številke. Sovjetske uradne številke vojnih opustošenj so naslednje: 63.000 km železnice, 4.100 postaj, 15.000 mostov, 15.800 lokomotiv, 428.000 železniških vagonov in 6 milijonov stavb. Pri lokomotivah pa je n. pr. številka, ki jo mislijo doseči v okviru petletke, samo 7.600.

Kaj nam kažejo ti podatki, ki bi jih lahko izpopolnili še z nešteti drugimi? Predvsem tole: če je Sovjetska zveza leta 1918 po izvedeni revoluciji proglasila načelo »Od vsakogar po njegovih sposobnostih, vsakomur po njegovih potrebah« ter v ustavi leta 1936, ki je pomenila uvod v tretjo petletko, to načelo spremenila v novo, in sicer »Od vsakogar po njegovih sposobnostih, vsakomur po njegovem delu«, bo verjetno prisiljena to načelo ponovno spremeniti. Morda se bo g'asilo »Od vsakogar zadnjo srago moči, vsakomur toliko, da se bo držal na površju«. Poleg tega pa nam kaže zgornja slika, kako malo realno zveni sovjetska politika pretrianosti v svetu, ki pozna njene notranje slabosti. Enostansko prikazovanje svoje pomembnosti v svetu, prebivalstvu doma, ki so mu ostali viri informacij o dogodkih izven njegovih meja nedostopni, lahko blažilno upliva na njih razočaranje, je pa nevarno preizkušanje potrpežljivosti zaveznikov, ki jim Moskva zaradi svoje slabosti s pomočjo komunističnih strank stalno skuša doma izpodkopavati temelje.

OBSOJAMO!

Na praznik sv. Nazarija, ki je koperski patron, se je podal tja v izvrševanju cerkvenih funkcij tržaški škof msg. Santin. V Malem Semenišču ga je napadla v naprej organizirana množica, mu strgala obleko, poškodovala škofovski križec in ga ranila.

To odvratno dejanje s prezirno obsojamo ne glede na politične obtožbe, ki jih proti tržaškemu škofu iznašajo napadalc nanj in njih vodniki. Politična strast mora imeti meje. Take podivjanosti ni mogoče z ničemer opravičiti in ni dostojna kulturnega naroda. To dejanje beležimo v breme sedanjih oblastnikov v con B, ki je vredno njih značaja in miselnosti.

izven železnega objema Sovjetske zveze. Tem narodom bodo Združene države v svojem interesu morale pomagati na noge. Če bo ta gospodarska povezanost prizadetih prav močna, potem bomo nujno tudi na zahodu dobili to, kar imamo že zdavnaj na vzhodu: enoten blok. Dva svetova si bosta na gospodarskem področju stala nasproti tako, kot si stojita že danes na političnem in svetovnonazorskem.

Razumljivo je, da vse to ne bo dovedlo do popolne odstranitve napetosti, v katero je zašel svet komaj nekaj mesecev po končani svetovni vojni. Toda če drugega ne, bo posledica tega grupiranja vsaj nekakšno ravnotežje in s tem večja varnost za vse one, ki do danes še niso klonili. Ustvarjena bo možnost za resnično obnovo onih delov Evrope, ki so danes vsled anarhične in nesmiselne politike prisiljeni na počasno hiranje in predajanje skrajnostim. Svobode željni narodi bodo tako zagledali pred seboj pot, ki jih popelje iz grozeče zmede.

Brez omejitev lahko izjavimo, da vidimo v tem skupnem anglo-ameriškem načrtu prvo politično in ekonomsko potezo, ki naj Evropi kot taki res prinese pomoč, kakršno rabi, prvo po vseh razočaranjih in načrtih akcijah, s katerimi se je nad njo eksperimentiralo. Dozdeva se nam, da so končno odgovorni politiki edinih dveh resnega odpora sposobnih velesil vendarle spoznali stvarnost, kakršna je ter jo hočejo upoštevati.

Zato želimo njihovi akciji čim več uspeha vse dokler bo v skladu z resničnimi interesi onih narodov, na katere apelirajo, posebno še, ker vidimo v njej možnost izmenjave dobrin in rednega trgovskega prometa, na katerem je naše področje prav posebno zainteresirano. Današnja gospodarska osamljenost tudi najmanjših evropskih držav je itak vsem škodljiva. Dobro gospodarsko organizirana Evropa bo največje jamstvo svobode za njene narode. Če se od začetka še ne bo dalo združiti vseh evropskih gospodarstev za doseg tega skupnega smotra, se v kljub temu izplača napraviti vsaj začetek, ki bo, če bo pametno voden, nedvomno postal privlačno središče za vse one, ki ne bi takoj pristopili. Poleg tega bi ta gospodarska povezanost nujno dovedla do zbližanja evropskih narodov in ni izključeno, da bi postala prvi zametek one ideje, v kateri Evropa edino lahko najde svojo trajno rešitev, in to so: Združene Evropske Države.

Seveda pa je vprašanje, ali bo za doseg vsega tega dovolj samo veljava dolarja. Pred silo so v teh dveh povojnih letih gospodarske sankcije še vedno odreke. Doslej je dokončno propadla taktika pridobivanja nasprotnika z dajanjem darov in prijaznim nasmeškom. Videli bomo, kaj bo s taktiko odrekanja podpore in jeznimi pogledi. Če to ne bo dovolj niti za defenzivo? Z zanimanjem bomo sledili bodočemu razvoju.

Dr. Ž.

Komunistična načela.

„Zahtevamo od vas svobodo po vaših načelih, a ne damo vam je po naših načelih!“

(„Jugoslavija“, londonska revija.)

Poštenosti ne zahtevamo od vas v imenu svoje nepoštenosti, marveč vaše poštenosti.

Zatajiti komunizem za zmago komunizma ni neznačajnost.

Načelna breznačelnost je tudi načelnost.

Proti vsem fašizmom

Fašizem je splošni izraz za vse družabne ustroje, ki se vzdržujejo z nasiljem.

Do konca druge svetovne vojne so se mogli fašisti oblačiti v razne „obleke“; danes to ni več mogoče. Maska je sneta, a obličje se je pokazalo v svoji pravi stvarnosti.

Fašizem (Mussolinijev) je bil osnovan na poganjski zamisli starega Rima, t. j.: država je božanstvo, ona je vsemogoca in absolutna, njej se mora vse žrtvovati. Fašizem piše besedo „Država“ z veliko začetnico!

Hitlerizem (nacionalni-socializem) je osnovan ravno tako na poganjskih zamislih starih Germanov: rasa je božanstvo, njene zapovedi so vsemogocene in absolutne. Hitlerizem piše besedo „Rasa“ z veliko začetnico!

Boljševizem je osnovan na nekrščanski ideji, da je namreč materija vse, da je vsa zgodovina le krvava gmota borb za gospodarske dobrine, v kateri se bore razredi za snov, da povzdignejo diktaturo razredne stranke na stopnjo božanstva. Boljševizem piše besedo „Gospodarstvo“ z veliko začetnico!

Nasprotno temu pravimo mi: država je ljudska tvorba, potrebna ljudski usodi, toda ni nikakoli božanstvo. Iznad države so večje stvari, katerim mora služiti tudi država. Rasa je naravosloven pojem, ona daje do neke mere gotovi sorodni skupini naroda posebne lastnosti, toda rasa ni nikakoli božanstvo, niti največja in absolutna vrednota. Tako država kakor rasa so vredne samo toliko, v kolikor napravljajo narode humane (človeške) in plemenite. Ravno tako niso absolutne vrednote niti snov, razred niti partija. Tudi ni resnica, da je zgodovina samo „krvava gmota“ borb za materialne dobrine in brez uplivov duha. Zgodovina pozna poleg gospodarskih tudi duhovne vrednote in vplive.

Fašizem vseh treh vrst, smatrajoč samega sebe za absolutnega in nepogrešljivega, izključuje vsako drugo stališče in mišljenje, jemlje človeku božji dar svobodnega mišljenja, ponižuje človeka v kolesce brezdušnega stroja ter ga tako oropa človeškega dostojanstva. Človek v fašizmu ni več človek, ker so v njem zadušene vse lastnosti, ki ga napravljajo človeka.

Fašizem, hitlerizem in boljševizem so šli s stališča, da bodo trajali večno, da je z njimi izgovorjena poslednja beseda. Zato niso dopustili nobenega drugega gledanja, nobene druge ideje, nobene kritike, niti ne one dobrohotne, od strani svojih najboljših partijskih tovarišev. Odtod procesi tudi proti najuglednejšim, najbolj zaslužnim soboriteljem in nositeljem njih revolucije. Taki ustroji, ki večjejo v svojo absolutnost tudi vsemoč, ne poznajo nikakih zavor. Morala se priznava samo kot partijska morala. Partiji je za uresničenje namena vse dovoljeno, ona je sama po sebi morala. Izven partije ni nobene morale, pomisleka in tudi ne nobenega obzira do nasprotnika. Odtod nešteto koncentracijska taborišča in ubijanje brez resničnih sodišč. Isti pojavi so prišli do izraza tako v Mussolinijevi Italiji, tako v nacistični Nemčiji, kakor tudi v komunističnih državah.

Fašistični diktatorji verujejo, da so božanstvo; nad njimi ni Boga. Strašna je diktatura ljudi, ki verujejo v Boga, a brezmejno strašnejša je diktatura ljudi, ki Boga ne priznavajo. Oni, ki misli, da ni treba nikomur polagati računa o svojem delu, ne pozna nobenih moralnih zakonov in zato tudi ne dostojanstva človeka. Takemu ni nobena stvar sveta.

Fašizem je najnižji padec človeške družbe, ne glede ali izhaja iz stališča državne, rasne ali razredne diktature.

Zato smo mi proti vsakemu

Glas slovenske vzgojiteljice

Ugledna in zaslužna slovenska vzgojiteljica nam je poslala dopis o demokratičnem šolstvu, iz katerega povzemamo nekatere misli:

V trpljenjapolnem času, ko se je bil boj za zmago demokratičnih sil, za svobodo in pravice narodov in za izboljšanje socialnih razmer, smo v to zmago sveto verjeli. Verjeli smo v dvojno zmago: v zmago orožja in v zmago duha.

Obletnico zmage orožja smo letos že drugič proslavili. Globoko v našem srcu pa je ostalo hrepenenje po zmagi duha. Ta zmaga naj bi bila plemenita zmaga, brez sovraštva, brez maščevanja in krvi. Kako dolgo bo še moralo človeštvo nanjo čakati?

Zavedamo se, da te zmage ne bomo mogli izvojevati, ako ne uspemo plemeniti človeka. Pri tem vemo, da ima posebno veliko nalogo naša šola in šolstvu bi morali posvetiti daleko večjo pažnjo, kot smo jo posvečali v preteklosti.

Prva zahteva dobrega šolstva so prvovrstne šolske moči. Zaman pričakujemo uspehov na vzgojnem poprišču, ako ne začnemo obnavljati pri temelju. Le temeljito pripravljeno, strokovno dobro podkovano učiteljsko, prežeto z zdravim duhom prave svobodne demokracije, bo zamoglo ustvarjati zdrave, poštene državljane, svobodno demokratično ljudstvo.

Mnogokrat smo videli v preteklosti, a vidimo ponekod še v večji meri prav sedaj, kakšne nezdružljive razmere vladajo v šolstvu. Površno, šablonsko poučevanje, nepristojno učiteljsvo, učne knjige polne praznih gesel, polne sovraštva, brez ljubezni, vse je usmerjeno le k temu: pridobivati trenutno obstoječemu režimu topih, pokornih, brezdušnih podanikov, robotov.

Naš cilj bodi polnovreden, samostojen vzgojitelj, ki bo zmogel vcepiti mladini najboljše, kar premoreta njegov duh in srce. Tak vzgojitelj, strokovno prvovrstno pripravljen, bo zamogel ustvariti popolnejšega, svobodnega in svobode vrednega človeka, ki ve kaj dolguje sebi, kaj bližnjemu in kaj skupnosti in državi.

Dolžnost države, dolžnost nas vseh, svobodnih demokratičnih državljanov, ki zares soodlašamo v javnem življenju pa je omogočiti našemu učitelju človeka vredno življenje, dati mu na razpolago vse, kar potrebuje za svojo nadaljnjo izobrazbo, saj je to samo v dobrobit nam samim in našim mladim rodovom.

M. G.

Prijatelj piše „Demokraciji“

Dragi urednik!

Že ko sem prečital prvo številko »Demokracije« bi Vam bil rad napisal, kako zelo me je razveselila njena vsebina. Tem večjo potrebo, da Vam pišem, pa čutil sedaj, ko je že sedma številka šla med ljudstvo.

Iz vsake besede, vrstice ali strani se mi zdi, da zveni krasen spev o svobodi, demokraciji in domovini, ki nam ga je rdeči totalitarizem hotel za vedno zadušiti, zatreti. Vaš list prečitam po tritkrat in še potem ga imam vedno pri rokah na mizi, da ga ob kratkih odmorih lahko prebiram in spoznavam njegovo načelnost, stvarnost, moč, lastnost in dostojnost.

Čital sem že najrazličnejše razprave o pojmovanju demokracije, toda tako temeljitega razmotrivanja, definicij in razlage pa nisem

fašizmu. Smatramo, da je dostojanstvo človeka osnovna vrednota, katero mora spoštovati tako država, kakor tudi stranka. Takega dostojanstva brez svobode ni, zato smo mi za svobodo.

Godina.

še nikjer našel kot v Vašem listu. Po grozni suši, ki je pri nas zavladala na idejnem polju, odkar so si levi totalitarci svojevoljno prilastili popolno oblast, sem bil že v skrbeh, če so sploh pri nas še ljudje, ki si niso dali popraviti pameti, da bi odgovarjali novim zahtevam. Naš novi tednik »Demokracija« nam dokazuje, da imamo še mnogo takih mož, ki se ne strašijo ne truda in ne težav, da pokažejo Slovenecem, katera je prava pot do svobode in demokracije.

Kar sem že leta in leta čutil in nosil v srcu in duši, to sem sedaj lahko čital v »Demokraciji«. Vaš list je že doslej napravil veliko dobrega. Njegovi jasnosti, načelnosti in stvarnosti se ne more nihče ustavljati. Vse razburjanje nasprotnikov proti našemu tedniku ne bo moglo preprečiti, da bi ga naše pošteno ljudstvo ne vzljubilo in ne kupovalo. Jeza nestrpnosti ne bo ovirala tistih, ki za dobro stvar žrtvujejo in delujejo.

„Demokracija« nam je hrana, kakor kruh.

Breginjski kmet

Veliki moške o demokraciji**Truman:**

„Eden izmed glavnih ciljev zunanje politike Združenih držav je ustvaritev pogojev, pod katerimi bomo mi in drugi narodi lahko ustvarili način življenja, ki bo prost pritiska. To je bil osnovni spor v vojni z Nemčijo in Japonsko... Toda mi ne bomo uresničili naših ciljev, ako ne bomo pripravili pomagati svobodnim narodom, da ohranijo svoje svobodne ustanove in svojo narodno nezavisnost proti gibanjem, ki teže, da jim vsilijo totalitarne režime... Narodom določenega števila držav na svetu so vsiljeni totalitarni režimi proti njih volji... V tem trenutku svetovne zgodovine mora skoro vsak narod izbrati enega izmed dveh načinov življenja. Zelo pogosto ta izbira ni svobodna. Eden način življenja temelji na volji večine in je obeležen s svobodnimi ustanovami, predstavniki vladami, svobodnimi volitvami, poroštvu osebne svobode, svobodo govora in vere in svobodo pred političnim preganjanjem. Drugi način življenja temelji na volji manjšine nasilno naložene večini. On se opira na teror in pritisk, vstrosmerjen tisk in radio, v naprej zagotovljene volitve in tlačjenje osebne svobode. Jaz verujem, da politika Združenih držav mora biti pomoč svobodnim narodom, ki se upirajo poskusom podjarmljenja od strani oboroženih manjšin ali zunanemu pritisku.“

...

„Mi smo narod, ki ne samo ceni svobodo in jo brani, če je treba, s svojim življenjem, marveč ki prav tako priznava pravico drugim ljudem in narodom, da jo z njim dele. Dokler traja borba za pravice človeka v drugih krajih sveta, ne more svobodni narod Amerike gledati nanjo iz udobne osamljenosti in z ravnodušnostjo do njenega izida... Stremimo, da dosežemo izpolnjenje svojih želja, bo dobro, če se spomnimo besed Thomasa Jeffersona:

„Zaklel sem se pred božjim oltarjem na večno neprijateljstvo proti vsaki obliki tiranije nad človeškim duhom.“

Pij XII:

„Po bridkih izkušnjah se (narodi, op. ur.) z vse večjo silo upirajo samovolji diktatorske oblasti, ki je nedotakljiva in je ni mogoče nadzorovati; zahtevajo takšen način vladavine, ki bo bolj združljiv z dostojanstvom in svobodo državljanov. Nemirne množice, ki jih je potegnila vojna v svoj vrtnec vse do najglobljih plasti, prešinja danes prepričanje, da bi svet ne bil zašel v uničevalni vojni vrtnec, če bi bilo mogoče prej nadzorovati in javno presoati delovanje javnih oblasti; množice so prepričane, da je torej treba ustvariti v ljudstvu samem učinkovito poroštvo, da se v bodoče podobne nesreče ne bodo ponavljale. Ali je zato čudno, ako navdaja narode v takem duševnem razpoloženju demokratična težnja in jo izbirajo ter se zanjo odločajo vsi tisti, ki hočejo bolj učinkovito sodelovati pri bodočnosti posameznikov in družbe... Dvoje državljanskih pravic je, ki najdeti v demokraciji, kakor pove že njeno ime, svoj izraz: možnost izraziti lastno mnenje o žrtvah in dolžnostih, ki naj jih nosijo državljani; prisiliti koga h pokorščini šele potem, ko je prišlo v poštev tudi njegovo mnenje... Dandanes, ko je delavnost države tako razsežna in odločilna —, so mnogi mnenja, da je demokratična oblika vladavine naravna zahteva samega razuma... Državljan naj ima vedno več možnosti, da bo mogel imeti svoje osebno mnenje in da bo to mnenje lahko izrazil in uveljavil na način, ki je primeren skupni blaginji... V narodu, ki je tega imena vreden, se državljani zaveda svoje osebnosti, svojih dolžnosti in pravic, svoje svobode, ki je v skladu s spoštovanjem svobode in dostojanstva drugih... Absolutni red bitij in ciljev, ki označuje človeka kot neodvisno osebo, to je nosilca nedotakljivih dolžnosti in pravic, ki so izvor in namen njegovega socialnega življenja, sam po sebi obsega tudi državo kot nujno družbo, kateri je dana oblast, brez katere ne bi mogla niti obstajati niti živeti. Ko bi ljudje, zlorablajoč svojo osebno svobodo, zanižali vsako odvisnost

Nadaljevanje na 4. strani

IZ ŽIVALSKEGA SVETA

(Prispodoba družabnega prevrata)

Novica o dogodku na »Živalski kmetiji« se je razširila po polovici dežele. Vsak dan sta Snowball in Napoleon pošiljala golobe, ki so se mešali med živali sosednjih kmetij in jim pripovedovali zgodbo o uporu.

Medtem je gospodar Jones sedel pri »Rdečem levu« v Willingdonu ter se pritoževal vsakomur, ki ga je bil voljan poslušati, o nezasišani krivici, ki se mu je pripetila. Vendar ni našel pravega razumevanja. Nekateri sosedje so celo na tihem računali, kako bi mogli iz njegove nesreče skovati kak dobiček. Najprej so se smejali, kako naj bi živali vodile kmetijo. Se vedno so jo imenovali Jonesova kmetija, ker niso hoteli priznati novega imena.

Pozno meseca oktobra, ko so porabili in shranili koruzo, so prileteli golobje razburjeni na »Živalsko kmetijo«. Jones in vsi njegovi hlapci, pa še pol tuceta drugih iz bližnjih kmetij, so prihajali preko plotu in korakali po poti, ki je vodila h kmetiji. Vsi so nosili palice razen Jonesa, ki je korakal na čelu s puško v roki. Očitno so bili odločeni, da bodo poskušali ponovno zasedeti kmetijo.

To so živali že dolgo pričakovale in se pripravljale. Snowball, ki je preučeval staro knjigo o vojnah Julija Cezarja, je bil vodja obrambnih operacij. Hitro je izdal povelja in v nekaj minutah je bila vsaka žival na svojem mestu.

Ko so se ljudje bližali kmetijskim poslopjem, je Snowball izvršil svoj prvi napad. Vsi golobje — pet in trideset po številu — so leteli sem ter tja nad glavami sovražnika in se mu podelali na glave. Ko so se jih otepli, so gosi izvedle napad in ščipale naskakujoče v noge. To pa je bil samo manever, katerega namen je bil ustvariti nekaj nereda. Snowball je pognal svoj drugi oddelček v napad. Koza Muriel, osel Benjamin in vse ovce s Snowballom na čelu so zdrvele naprej in naskakovale in brecale ljudi z vseh strani, medtem ko se je Benjamin obrnil in jih udarjal z majhnimi kopiti svojih nog. Toda še vedno so bili ljudje s palicami in okovanimi čevlji za njih premočni. Nenadoma pa so na Snowballov krik, ki je bil znak za umik, vse živali zbežale na dvorišče.

Ljudje so zagnali zmagovalen

krik. Mislili so, da vidijo sovražnika na begu, pa so se spustili za njim v neredu. To je bilo, kar si je želel Snowball. Čim so bili na dvorišču, so se pojavili iz zasede trije konji, tri krave in ostanek prašičev in jih napadli. Snowball je dal znak za splošen napad. Sam se je zagnal naravnost v Jonesa. Jones ga je videl prihajati, dvignil je puško in ustrelil. Krogle so pustile krvave sledove na Snowballovem hrbtu, ena ovca je obležala mrtva. Ne da bi se ustavljal, se je Snowball zagnal s svojimi sto petdesetimi kilogrami Jonesu med noge. Jones se je prevrnil v kup gnoja in puška mu je zdrknila iz rok. Najstrašnejši je bil pogled na konja Boxerja, ki se je spenjal na zadnje noge in s sprednjimi podkovanimi kopiti tolkel kot žrebec. S prvim udarcem je podrl Foxwoodskega konjarja. Ko so ljudje to videli, so odvrgli palice in se spustili v beg. Živali so jih zasledovale, odirvale, zivale, tolkle in teptale. Celo mačka je nenadoma skočila s strehe na hrbet kravjega pastirja in zasedila kremplje v njegov vrat, da je grozno zakričal. Vsi so pobegnili.

Samo na sredi dvorišča je Boxer obračal konjarja, ki je ležal z obrazom v blatu. Fant se ni ganil.

»Mrtev je,« je dejal Boxer žalostno. »Nisem imel namena to storiti. Pozabil sem, da imam podkove. Mar kdo verjame, da tega nisem storil namenoma?«

»Nobene sentimentalnosti, tovariš!« je kričal Snowball, kateremu je kri še curljala iz ran. »Vojna je vojna. Človek je dober samo takrat, kadar je mrtev.«

Živali so se razburjene zbrale in razpravljale o junaških podvigih bitke. Takoj so naredili proslavo Zmage. Dvignili so zastave na drog in nešteto krat peli pesem »Živali Anglije«. Padli ovi so priredili svečan pogreb in ji zasadili črn trn na grob.

Živali so soglasno sklenile ustvariti vojaško odlikovanje »Živalski heroj prvega razreda«, ki so ga takoj podelili Snowballu in Boxerju. V kašči so našli nekaj starih medenastih obrobov. Sklenili so, da jih bodo nosili ob nedeljah in praznikih. Odredili so tudi odlikovanje »Živalski heroj drugega razreda«, katerega so posmrtno podelili padli ovi.

Na dvorišču so našli Jonesovo puško; nekaj nabojev je bilo v kašči in tako so sklenili, da bodo z njo streljali dvakrat letno: na Dvanajsti oktober, obletnico bitke pri Kravji ograji in na Kresni dan, obletnico revolucije.

Ko so je bližala zima, je Mollie postajala vedno nemirnejša. Zjutraj je pozno vstajala in se opravičevala, da je zaspala. Pod različnimi pretvezami je odhajala od dela k studencu, kjer je blazno zrla na svojo podobo v vodi. Toda šušljalo se je še o hujših stvareh. Nekega dne jo je Clover poklical na stran.

»Mollie!« je dejal, »moram ti povedati nekaj zelo važnega. Davi sem te videl gledati preko plotu, ki deli »Živalsko kmetijo« od sosednje Foxwoodove. Neki Pilkingtonov hlapec je stal na drugi strani plotu. Četudi sem stal precej daleč, sem skoraj popolnoma prepričan, da sem videl, da je govoril s teboj in da si mu dovolila, da te je pogladil po nosu. Kaj to pomeni, Mollie?«

»Ni res, ni me! Nisem bila tam! To ni res!« je kričala Mollie in prestopicala.

»Mollie! Poglej mi v obraz! Ali mi daš svojo častno živalsko besedo, da te tisti človek ni pogladil po nosu?«

»Ni res.« je dejala kobila Mollie, toda ni pogledala Cloverju v obraz. Oddirjala je na polje.

Clover pa je odšel v hlev in porbrskal v senu na jaslih. Našel je kos sladkorja in nekaj raznobarnih trakov. Tri dni pozneje je Mollie izginila. Nekaj tednov niso ničesar vedeli o njej. Potem pa so golobje javili, da so jo videli na drugi strani mesta Willingtona. Bila je zaprežna v lep zapravljenček pred neko gostilno. Pri njej je stal debel rdeč

možakar, jo gladil po nosu in ji ponujal sladkor. Griva je bila novo počesana, na nogah pa je imela škrlatno rdeče trakove. Nobena od živali je ni nikoli več imenovala.

Prišla je zima, ko ni bilo mogoče ničesar delati na polju. Zato so bili mitingi številnejši. Prišlo je v navado, da prašiči, ki so bili očitno pametnejši kot druge živali, odločajo o vseh vprašanjih, četudi so sklepe odobraval z večino glasov. Stvar bi bila tekla v redu, če ne bi bilo stalnih sporov med Snowballom in Napoleonom. Snowball je navadno na mitingih dobil večino s svojimi odličnimi govori, vendar pa je bil Napoleon spretnější pri zbiranju pristašev na prostem. Posebno velik uspeh je imel pri ovcah. V zadnjem času so ovce stalno blejale »Štiri noge dobro, dve nogi slabot ter tako onemogočale nasprotnikom govoriti na sestankih. Snowball je prebiral kmetijske knjige in učeno govoril o oranju, silosih in gnojilščih. Izumil je tudi zapleten stroj, po katerem bi živali vsak dan odlagale gnoj naravnost na polja, da bi tako prištedili delo s prevažanjem. Napoleon ni izdelal nobenih načrtov in mirno trdil, da niso Snowballovi načrti za nobeno rabo. Nobena stvar pa ni povzročila toliko sporov, kot Snowballov načrt za gradnjo mlina na veter.

(Nadaljevanje)

Veliki moške o demokraciji

(Nadaljevanje s 3. strani)

od višje oblasti, ki ima pravico rabiti tudi silo, bi podkopali temelje svojega lastnega dostojanstva in svobode... Človek, ki ima pravilne nazore o državi in njeni avtoriteti in oblasti kot čuvarici družabnega reda, se ne bo nikdar drznil, da bi žalil veličastvo pozitivnega zakona, dokler je le-ta v mejah svoje naravne pristojnosti. Toda proti veličastvu pozitivnega človeškega prava samo toliko časa ni priziva, dokler je v skladu — ali vsaj ne v nasprotju — z redom, ki ga je postavil Stvarnik... Pozitiven zakon more veljati samo v toliko, v kolikor je oprt na temelj, na katerem temelji človekova osebnost enako kakor država in javna oblast. To je osnovno merilo za vsako zdravo obliko vladavine, vključeno tudi demokracijo; merilo, s katerim je treba meriti moralno vrednost vsakega posameznega zakona.

Churchill:

„Vrednosti in pristnosti kakršnekoli politične demokracije ni težko oceniti. Da lahko ugotovimo, če je vlada neke države resnično demokracija, zadostuje, če lahko pritrdimo odgovorimo na sledeča vprašanja: Ali vlada te države vstraja na svobodnih osnovah ustave in narodu zagotavlja pravico glasovanja po svoji volji za kandidate, ki jih je izbral? Ali vlada v tej državi pravica svobodnega izražanja mnenj, svobodne podpore in svobodne opozicije, svobodne obrambe in svobodne graje obstoječe vlade.“

Marshall

„Zdi se mi, da besedo „demokracija“ različno tolmačijo. Za ameriško vlado in državljane ima osnovni pomen. Verujemo, da imajo človeška bitja določene neodtujljive pravice — to je pravice, ki jih ni mogoče dati ali odvzeti.“

Te pravice vključujejo pravico vsakega poedinca, da razvija svoj razum in svojo dušo po svoji lastni izbiri, prost strahu in sile — pod pogojem, da ne prihaja v navzkrižje s pravicami drugih. Družba za nas ni demokratska, če ljudje, ki spoštujejo pravice svojih soljudi, niso svobodni v izražanju svojega verovanja in prepričanja brez strahu, da bi bili odvedeni iz svojih domov in od svojih družin. Za nas družba ni svobodna, če žive državljani, ki spoštujejo zakon, v strahu, da bi jim odrekli pravico do dela ali pa jih oropali življenja, svobode in možnosti, da zasledujejo svojo srečo.“

KULTURA

Slovensko gledališče v Trstu

Po daljšem odmoru nam je Slovensko gledališče v Trstu spet pripravilo novo orodsko delo in sicer v zadnjih letih precej znano dramo švicarskega pisatelja in dramatika Johna Knitla *Via Mala*. Delo je bilo že večkrat vprijeti tudi na slovenskih odrih tako v Ljubljani, kakor tudi v Mariboru.

Gledališče je s to predstavo pravilo obnem to 25 letnico gledališkega umetniškega ustvarjanja Milana Kosiča, ki je eden izmed stebrov gledališke družine.

Drama prikazuje boj med poklicno dolžnostjo in željo ter ljubeznijo človeka. Preko vse drame pa visi kakor grozeč oblak umor družinskega očeta. Najmočnejši med nastopajočimi je lik Niklausa, kate-rega je pri predstavi podal slavljeneec Milan Kosič. Izoblikoval je človeka, ki se sicer čuti krivega in zaradi tega trpi, a se na drugi strani tudi zaveda nujnosti tega koraka. Nikjer drugje se ni pokazal takega mojstra kakor v nežnih prehodih; prav ti pa šele pokažejo igralčeve silo. Kosič je z Niklausom postavil na oder osebo, ki je res pred nami zaživela in katere lik bo še dolgo ostal pred nami živ. (Zlasti konec prvega dejanja.) Med drugimi igralci bi predvsem omenili Hanno gospe Starčeve ter Lauritzovo gospe Rakarjeve. Nakerstov Richenauški je bil precej oddaljen od tega, kar more ta vloga nuditi igralcu. Morda je preveč pahal na glasno izgovarjavo, kar je sicer v gledališču Nazionale, ki je izredno neukusno, bilo potrebno, a je prav zaradi tega njegova igra trpela. Sylveli, ki je v bistvu glavna oseba, saj veže in razdružuje ter povzroča zaplet, je igrala Zlata Rodoškova. Vloga je bila prezahtevna za tako mlado igralko. Zato pa je seveda cela predstava trpela. Ali ne bi morda kdaj drugič kazalo povabiti kakšno močnejšo igralko za take vloge, na primer gospe Šaričovo z Reke, če med domačimi igralkami ni mogoče dobiti primerne. Čeprav je nastopila le v stranski vlogi, je vendar g. Gabrijel Žičeva do potankosti izdelala podobo gospe Richenauške. Prav tako je treba še posebej omeniti predsednika sodišča, ki ga je igral g. Raztresen. V manjših vlogah sta nastopila še Barova kot služkinja ter Kišer kot pisar Ammann.

V splošnem je bila drama dostojno postavljena na oder. Kosičeva režija je resna in premišljena.

Na sceno je oskrbel ing. Franz, delo pa prevedel Peter Malec. Želeli bi, da bi gledališče delalo po načelih, kakor jih je izrazil jubilat, ko se je zahvalil občinstvu: da bi namreč bilo res slovensko, narodno in v službi vsega primorskega ljudstva. Ta predstava je pokazala, da občinstvo hoče nepolitično dramo; tako obične in taki bo pripravljeno dati priznanje.

L. B.

„Mlada setev“

Te dni je izšla 4. številka primorske kulturno-literarne revije Mlada setev. Podrobneje bomo poročali o njej prihodnjič. Dobite jo lahko v slovenskih knjigarnah v Gorici in v knjigarni Fortunat v Trstu.

Nekaj kulturnih drobcev s Koroškega

Na Koroškem je med demokratičnimi Slovenci v zadnjem času opaziti veliko prosvetno in kulturno delavnost.

Po deželi prirejajo prosvetna društva igre, koncerte in druge na stopo. Ljudje se prireditev v velikem številu udeležujejo.

V veliki nakladi izhaja v Celovcu tednik Koroška kronika, ki ga izdaja britanska obveščevalna služba. Poleg politike in gospodarstva je posebno zastopana v listu književnost.

Prav v zadnjem času pa so izdali v založbi Koroške kronike dve knjigi in sicer Cankarjev »Križ na gorici« ter Mauserjevo poevst »Rutja«. Izdaja knjig pomeni za Slovence, ki so bili pod nacistom otopani vsake slovenske knjige, velik dogodek. Z veseljem kupujejo Koroški slovensko knjigo in ustanavljajo po deželi spet svoje ljudske knjižnice.

(Tako Koroško kroniko kakor knjige je mogoče dobiti v Trstu in v obeh slovenskih knjigarnah v Gorici.)

Velikega kulturnega prizadevanja in prosvetnega življenja našega naroda na Koroškem se veselimo tudi Primorci in mu želimo mnogo uspeha.

Z V U v drami

Leningradska revija »Zvezda« je objavila dramo »Usoda Reginalda Dawisa«, ki sta jo napisala Kožvnikov in Prut. Drama slika anglo-ameriško upravo v Trstu.

Iz Slovenije in Jugoslavije

Za ministra komunalnih zadev ljudske republike Slovenije je bil imenovan Ivan Regent, doma s Krontovela pri Trstu, ki je do leta 1927 živel v Trstu, potem pa nekaj časa v Ljubljani, nato v Parizu, Belgiji, odkoder je šel v Sovjetsko zvezo, kjer je od leta 1930 delal v tajništvu Rdeče pomoči, januarja 1933 pa je prevzel vodstvo jugoslovanskih prevodov marksistične literature. Od leta 1941 dalje pa je vodil slovenske oddaje v moskovskem radiu. Po osvoboditvi se je vrnil v Trst, odkoder pa je pobegnil zaradi zapornega povelja, ki ga je izdala Zavezniška vojaška uprava nad njim in njegovimi sodelavci, ki so zavedli delavstvo v nezakonito stavko.

V Bogatiču pri Sarajevu je začela delovati nova hidrocentrala, ki je zdaj največja v Bosni in Hercegovini ter bo pripomogla k elektrifikaciji Sarajeva in srednjobosanskega industrijskega predela. Leži 22 km južno od Sarajeva in izkorišča vodni padec reke Željeznice.

Vojaško sodišče v Beogradu je izreklo sodbo proti skupini obtožencev, katere je obtožilo, da so bili v službi grškega atašeya v Beogradu. Sodišče jih je spoznalo za krive vohunstva ter propagande in agitacije proti sedanji ureditvi Jugoslavije ter obsodilo: Dimitrija Boškovića na 16 let, Nikolo Belojanisa na 14 let, Kosto Filipovića, Štefana Zafirjadisa in Georgija Bakevanogluja pa vsakega na 10 let odvzema prostosti s purisilnim delom.

—o—

Politični odmevi

BESEDE IN DEJANJA. Nedeljski — »Primorski dnevnik« je objavil listino, ki so jo predstavniki Komunistične stranke v Julijski krajini in njene podružnice SIAU pripravili, da jo predlože v odobritev italijanskim strankam, s katerimi so vodili že nekaj mesecev pogajanja o bodoči vladi Svobodnega tržaškega ozemlja. V drugi točki tega dokumenta, ki vsebuje temeljna načela, na katerih bi moralo biti zgrajeno sožitje poedincev in skupin na STO, zastopniki italijansko-slovenskih komunistov izjavljajo in obljubljajo: »Predvsem priznavamo potrebo, da se javno mnenje STO-ja povrne v normalni tir in se zato obvezujemo, da bomo uspešno delali na tem, da pride do pomirjenja duhov in do pomiritve med obema tu živčema narodnostima, tako da se štiti človečanske pravice, spoštuje svoboda in enakost pravic in dolžnosti vseh državljanov katerega koli jezika, ideje in vere ter obsodi sleherno nasilno ali teroristično dejanje. V tem smislu bomo še posebej upivali na tisk. Tako listina. Črnilo na njej se pa še ni bilo posušilo, ko so komunistični plačanci hodili okoli razpečevalcev »Demokracije« in grozili, kakor jih je SIAU naučila, da jim bodo kioške razbili, če bodo »Demokracijo« prodajali. Tako se je zgodilo v Šklednju, v Sv. Križu pri Trstu in drugod, tako so skušali odvračati naročnike od »Demokracije« v Nabrežini, v Bazovici, na Proseku in na Opčinah, kjer so se odlikovale zlasti nahujskane ženske. Ali je ta organizirana gonja proti slovenskemu demokratičnemu časopisu v skladu z vašimi svečanimi obljubami in zagotovili v javnih dokumentih, go spodje predstavniki komunistične fronte? Kdo naj še veruje vašim svečanim izjavam in besedam? In potem se čudite, da so italijanske stranke prekinile z vami pogajanja?

„Lajanje na luno...“

»Primorski dnevnik« se je, kakor je znano, zaklel, da ne bo več razpravljal z nami. In vendar v svojih stolicah odgovarja in se jezi na nas, ne da bi si upal navesti ime našega lista. Sam si je nadel nagobčnik, ki se mu pravi »Do takrat...«. Njegovo razburjenje nad nami je podobno smešnemu lajanju psa na luno.

Nova obleka?

Govori se, da kupuje komunistična stranka svojim organizacijam in časopisju v Trstu in Gorici novo obleko, ki bo bolj ustrezala potrebam mode v novih razmerah. Zelo nas zanima, kakšne barve bo novo oblečilo in na koliko gumbov bo narejen suknjič.

Vsesrbski kongres v Združenih državah. Ameriško-katoliški episkop g. Dionisije, predsednik Srbskega narodnega saveza g. Luka Kristoforovič in predsednik Narodne odbrane g. Mihailo Dučić so izdali proglas, s katerim sklicujejo vse Srbe, ki bivajo v Ameriki, na vsesrbski kongres,

ki bo 30. junija v Čikagu. Proglas med drugim poudarja:

»Srbski narod kliče na pomoč... Zusužnjeni srbski narod v stari domovini prosi in želi, da se pred svetom in svobodnim človeštvom v njegovem imenu zahteva od svobodnih in velikih, s katerimi se je kot zaveznik boril za osvoboditev od vseh tiranij, da se čimprej izvedejo svečane izjave in obveze dane v času vojne in na povojnih konferencah.“

Po glasovih, ki prihajajo iz kroga sklicateljev kongresa in iz srbskih emigrantskih listov, naj bi ta kongres izvedel ustanovitve Vsesrbskega narodnega predstavništva izven domovine, ki bi vodilo Srbe po stari poti slave in veličine, a po novih političnih smernicah do zaželenega in jasnega cilja — do zgraditve srbske federalne ednice. Preko tega kongresa se bo čul tudi glas brezpravnega srbskega naroda v Jugoslaviji.

Vesti s Tržaškega

Polkovnik Alfred Bowman, višji častnik za civilno upravo, bo po predpisih o ustroju ameriške vojske kmalu zapustil vojaško službo in s tem tudi svoj dosedanj položaj. Odpustoval bo v Združene države, kjer bo demobiliziran. Polkovnik Bowman je vodil civilno upravo na področju »A« 23. mesec. Glavni poveljnik na Sredozemlju general Harding je izrazil polkovniku Bowmanu globoko priznanje. Kljub številnim težavam, nasprotovanju zaradi predsodkov in kljub neutemeljenim in včasih zlobnim kritikam se ni polkovnik Bowman nikdar pustil odvrniti od svojih dolžnosti. Znal je ustvariti odlično upravni ustroj ter ga ohraniti na visoki ravni, je poudaril general Harding. Polkovniku Bowmanu bo sledil na njegovem mestu ameriški polkovnik James Carnes.

Ob drugi obletnici podpisa Devinskega sporazuma, ko je jugoslovanska vojska sklenila z maršalom Aleksandrom spoznanje o izpraznitvi Trsta in vsega področja »A«, so tržaški komunisti priredili pred »Ljudskim domom«, sedežem ZVU, demonstracijo. Protestirali so proti dražniti, in zasedbi nekaterih svojih društvenih prostorov, posebno sedeža SIAU v Nabrežini. Ob tej priliki je policija aretirala tudi dva demonstranta, ki sta trosila letake s protizavezniško vsebino. Zavezniške vojske ladje so na ta dan v tržaškem pristanišču izobesile slavnostne zastave.

Slabši kot fašisti

V sredo 18. t. m. zvečer so nameravali člani mladega visokošolskega društva »Jadran« v Trstu prirediti v javnem prostoru prvi družabni sestanek, katerega so se udeležili proti vsem pravilom dobre vzgoje maloštevilni nepovabljeni »gostje« in ga motili s svojimi znanimi »demokratičnimi« manirami. 25 let so fašisti zalezovali po zasebnih stanovanjih in javnih prostorih vsako slovensko govorečo družbo. Isto delajo sedaj njih še slabši dediči »rdeči fašisti« proti vsakemu demokratičnemu posa-

mezniku ali skupini. To pritlikavo nasilje bomo brezpogojno strli v imenu človeškega dostojanstva, ki si ga ne pustimo poniževati. To dejstvo ne bo odvrnilo demokratične visokošolske mladine od zahtevane poti, saj ravno to so tisti pojavi in lastnosti totalitarnih nasprotnikov, katerim je napovedala načel in nepopustljiv boj.

Razdeljevanje bombažnih tkanin ZVU se je pričelo. Tržaški trgovci so dobili nakazila za dvig tkanin v bombažni predilnici, da jih bodo razdelili potrošnikom.

Na Opčinah so našli v zazidanih predorih večjo količino vojaškega streliva. Po koncu vojne so ga tja zvozili domačini, o čemer je bila svojevčasno obveščena vojaška oblast, ki pa ni ničesar ukrenila, tako da so na skladišče streliva pozabili.

Pri otroški bolnišnici so ustanovili sklad za nabavo streptomicina, zdravila, ki je pokazalo velike uspehe pri zdravljenju vnetja možganske mreže pri otrocih. Uprava sklada je pozvala dobrotnike in prijatelje otrok, da sklad podpro s prispevki.

Pri raziskovanju kraške jame »Cibic« se je utrjala skala in padla na zaboj balistita na dnu jame, ki se je vžgal in eksplodiral. Od opeklin je umrl na mestu Edvard Sorc iz Trsta, star 26 let, medtem ko so prepejali v tržaško bolnišnico Leonarda Massaro, ki je naslednjo noč umrl.

Prošnje za službe in suplentska mesta na srednjih šolah za šolsko leto 1947/48 je treba po navodilu višješolskega nadzorništvu vložiti pri tem uradu najkasneje do 30. t. m. Točnejsi podatki so na razpolago pri tajništvih srednjih šol.

Parnik »Netherland Victory« je prispel iz Baltimora v Trst s tovorom 9.484 ton premoga, katerega je ZVU določila za potrebe družbe »Ilva«. V kratkem pričakujejo v Trstu tudi parnik »Alfred Victory« z nadaljnjim tovorom premoga. »Ačegat« sporoča, da bodo v Trstu v kratkem obnovili dobavo plina, vendar še niso določili točnega dne.

Vesti z Goriskega

Spremembe pri Z. V. U. Guverner goriskega področja gosp. polkovnik Mavis je začelno premeščen v Pulj, kjer bo opravljal isto upravno službo kakor v Gorici. Za začasnega guvernerja goriskega področja je imenovan g. polkovnik Kiger, ki je dosedaj bil guverner goriske občine. Na njegovo doseganje mesto pa je bil imenovan g. polkovnik Blatzer.

»Borba naroda«: Film pod tem imenom potuje te dni po gorški deželi. Prikazuje, kako je komunistična partija pod zastavo narodnosti in svobode gnala narode Jugoslavije v smrt za zmago revolucije. Naše ljudstvo gleda danes take firme z razočaranjem, saj prevarano vidi pred seboj žalostne »sade« svojega trpljenja, žrtve in umiranja. Vsi taki »dokumentarni filmi« so obtožba tistih, ki so narodni svobodoljubni idealizem zlorabili za diktatorske namene. Par organiziranih ljudi, ki skušajo v vsakem kraju s ploskanjem in ropotanjem z nogami vplivati na gle-

dalce, pri ogromni večini ne najde odziva. Narod je spregledal.

Čudna predrznost. Vsi krajevni odbori po naši deželi, po njihovih besedah »izvoljeni od ljudstva«, so dobili ukaz, naj pri ljudeh pobirajo italijanske lire v zameno za jugo-lire, ki pa se jim izplačajo šele, kadar na tem ozemlju nastopi jugoslovanska oblast. Pri tem nastopu »odrešenikov« naroda lahko vsakdo sklepa, kaj se bo zgodilo pozneje: Titova jugoslavija bo naše kmete »rešila« italijanskega denarja, ki hočeš nočeš ima nekaj zlate vrednosti in z njim tudi lahko kaj nakupi, ter ga »obdarila« z jugo-lirami, ki nimajo nobene zlate vrednosti in so v izjemnem povsod prepovedane ter nosilce takega ničevega denarja tudi sodno preganjajo. Krajevni odbori so sicer šli med ljudi nabirat lire, toda uspeha, kolikor nam je znano, niso imeli. Vsekakor je to čudna drznost Titove oblasti, ki tako nastopa, ko vendar ve, da nima še tukaj nobene oblasti in torej tudi nikake pravice pobirati denarja!

Odgovorni urednik: Janko Simič. Tiska tiskarna Budin v Gorici. Tiskano z dovoljenjem A. I. S.

Zborovanje. V Kronbergu so v soboto ponoči imeli tajno zborovanje mnogi civilisti, med katerimi so bili tudi oboroženi in eden, ki ga že več časa policija išče. Policija je zborovanje zavohala in se podala na lice mesta. Toda ob prihodu so »junaki« bežali skozi okna, da je bilo kaj. Policija je streljala in zadela Mihaela špekono iz Solkana. Osem tujnih zborovalcev, ki so gotovo imeli skrite politične namene, je policija prišla in stavila v zapore.

Spravna procesija na Sv. goro v nedeljo 15. t. m. je prav lepo izpadla. Iz Gorice, Solkana in vse okolice je priromalo na vrh toliko ljudstva, da je bila pri slovesni sv. maši obširna cerkev polna. Mnogi so govorili solkanski nadžupnik dr. Fr. Močnik. Pevski zbori in kromberška godba so veliko pripomogli, da je vladalo prijetno in toplo razpoloženje. Ves dan je potekel brez najmanjše motnje.

Nova maša v Podgori. Na praznik sv. Petra in Pavla bo pel v naši župni cerkvi svojo prvo sv. mašo tukajšnji domačin g. Hilarij Brezgar. Teden dni prej, na praznik sv. Alojzija 21. t. m., bo g. Brezgar v Gorici posvečen v mašnika.

Konec šolskega leta. Slovenske srednje šole v Gorici so končale s poukom 17. t. m., sedaj so na vrsti razni izpiti. Strokovne in ljudske šole bodo nehale s poukom 28. t. m., nakar bodo izpiti. Dne 10. julija bo slovesna sv. maša in razdelitev spričeval.

Otroška prireditel ob zaključku šolskega leta: 19. t. m. jutraj so slovenski ljudskošolski učenci in učenke imeli prosvetno prireditev na dvorišču Gregorčičevega doma v Gorici za zaključek šolskega leta. Zvečer ob osmih do pol enajstih so prireditel ponovili za starše in ljubitelje naše prosvete in dece! Udeležba je prekorajila vsako pričakovanje in dvorišče je bilo nabito polno Slovencev. Prireditel je popolnoma uspeh in mladina je žela burno odobravanje. Zlasti prekrasni zbor učenc je moral zopet na oder in ponoviti svojo pesem. Šolskemu vodstvu in prireditelju iskreno čestitamo k lepemu uspehu!

Gorica. Italijanski komunisti so si izvolili nov zvezni odbor, v katerem so tudi trije Slovenci: Nežica Vižintin (Janja), Bogomil Vižintin in Simsič Eligij.

Kobarid. Doslej so se vršile pri nas vse zabavne prireditve pod pokroviteljstvom maršalove slike in zvezde. Čeprav politično različni mišljenj, so se jih Kobaridci in okoličani strpno udeleževali. Minulo nedeljo pa se je odločil domači gostničar prirediti nepolitičen ples. Maloštevilni ozkosrčni, ki se ne laste monopola samo na politiko, marveč tudi na zabavo in vse zabavno življenje, so vzprijeli po vaseh pravo gonjo proti prireditvi. Svarili so, da bodo zabeležili vsakogar. Domačini so se taki pritlikavi nestrpnosti uprli ter se v izrednem številu udeležili zabave. Bilo je toliko gostov, da ljudje niso gledali, kdo je prišel, nego koga ni bilo. Prvotno čisto zasebno zamišljena prireditev je po krivdi samih izživačev dobila političen značaj. Majhen, toda značilen primer in potreben nauk tistim, ki ne poznajo meje neokusnemu nadzorovanju vsega življenja.

Zavezniška vojaška uprava je odredila, da smejo prizadete stranke prijaviti dohodke kategorije C 2, ki presegajo lir 180.000 do 31. julija t. l., ne da bi zapadli globi.

Iz uredništva

Nekateri čitatelji niso dobro razumeli članka »v obrambo O. Župančiča« v prejšnji številki »Demokracije«. Svetujemo jim, da ga pazljivo preberejo in odkrili bodo njegov duhoviti smisel. Oton Župančič ga bo gotovo pravilno razumel.

Popravek. V uvodnem članku je beseda »slovanstvo« po pomoti pisano z veliko začetnico. Radi tehničnih težav nam napake ni bilo mogoče popraviti, zato naj nam čitatelji pomoto oprostite.

Prispevki za tiskovni sklad

»Demokracije«
Trgovec od Sv. Jakoba v Trstu L. 2000.—; Birmanci zbrani v gostilni pri Sv. Ivanu v Trstu so zbrali L. 1000.—; N. N. iz Breginja L. 165.—; Prijatelj iz Kanalskega L. 530.—; Prijatelj iz Vidma L. 500.—; N. N. iz Nabrežine L. 460.; Dva iz Dornberga L. 1000.—
Vsem iskrena hvala!